

Som László, az Állami Erdészeti Szolgálat Zalaegerszegi Igazgatóságának osztályvezetője az Uniós társfinanszírozott erdőtelepítésekről beszélt. Előadásában kitért az erdőtelepítésekkel kapcsolatos legfontosabb adatokra és teendőkre, illetve a támogatási feltételek jövőbeni várható változásaira is. A MEGOSZ szerkesztésében megjelent „Erdőgazda az Unióban I.” füzetet, amelyet a Gazdasági Agrárkutatások (GAK) finanszírozott, minden résztvevő megkapta, és ebben valamennyi további információ föllelhető az uniós társfinanszírozott erdőtelepítésekkel kapcsolatban.

Befejezésként dr. Borovics Attila, az Erdészeti Tudományos Intézet osztályvezetője, és sárvári kísérleti állomásának igazgatója „A minőségi szaporítóanyag szerepe az erdőtelepítésekben és energetikai célú ültetvények létesítésében” címmel tartott előadást. Ennek keretében fölvázolta az ERTI által végzett erdészeti nemesítési kutatások már gya-

korlatban is alkalmazható eredményeit, kitért a jövőbeni kutatásokra és tájékoztatta a hallgatóságot az ERTI Sárvári Kísérleti Állomásának magánerdősöket segítő szolgáltatásairól.

Az előadásokkal és általában a dunántúli magánerdős problémákkal kapcsolatos vitafórum ezt követően kezdődött, és közel egy óráig tartott. A fölvetett kérdések többek között a birtok-koncentráció törvényi lehetőségeire, a falopásokra, az erdővel kapcsolatos spekulációkra és a támogatási rendszer lehetséges átalakítására vonatkoztak. A kérdések megválaszolása során lehetőség nyílt arra is, hogy az Állami Erdészeti Szolgálat megjelent képviselői rövid tájékoztatást adjanak az egyes igazgatóságok területét érintő speciális magánerdős problémákról. A vitafórum Luzsi József zárszavával ért véget. A MEGOSZ elnöke elmondta, hogy a eredményeink szerint mindenki számára hasznos magánerdős napokat a jövőben is folytatni szeretnénk, hiszen – főleg a

Dunántúl északi és nyugati részén – még igen sok a tennivaló a magánerdősök megszólítása terén.

A délelőtti programot követően mindenki jóízűen fogyasztotta el az ízletes babgulyást, majd ezt követően a résztvevők a kiállított gépeket tekintették meg és a különböző standokon jutottak hozzá további kiegészítő információkhoz. A MEGOSZ és ÁESZ vegyes válogatottakból összeállt focicsapatok küzdelmét a somogyi alakulat nyerte meg. A jól sikerült rendezvény végén sor került a „Ki tud többet az erdőről?” című tesztlap kitöltésére is, amelyhez – hála a szervezők alapos előkészítésének – komoly szakmai ismeretekre volt szükség. A legtöbb helyes választ László Péter, a Mocz és Társa Magánerdészeti Kft. munkatársa adta a kérdésekre. Mellékeljük a tesztlapot, és mindenkinek kellemes fejtörést kívánunk! (A helyes válaszokat az Erdészeti Lapok februári számában közöljük.)

A Nyugat-Dunántúli Régió erdőgazdálkodása*

I. A régió erdeinek jellemzői

A Nyugat-dunántúli Régió, amely Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyét öleli fel, erdősültsége az országos átlagot jelentősen, közel 7%-kal meghaladja. Itt található a magyar erdők 16%-a, melyben hazánk élőfakészletének közel ötöd-része tenyészik. A hektáronkénti fakészlet 236 brm³, 2 %-kal magasabb, mint az országos átlag. Az éves folyónövedék 1,8 millió brm³. Győr-Moson-Sopron megye fafajösszetételéből 31% a nemesnyár és lágylomb, 22% az akác, 15% a nemes tölgy és bükk, 14%-ot pedig a fenyőfélék foglalnak el.

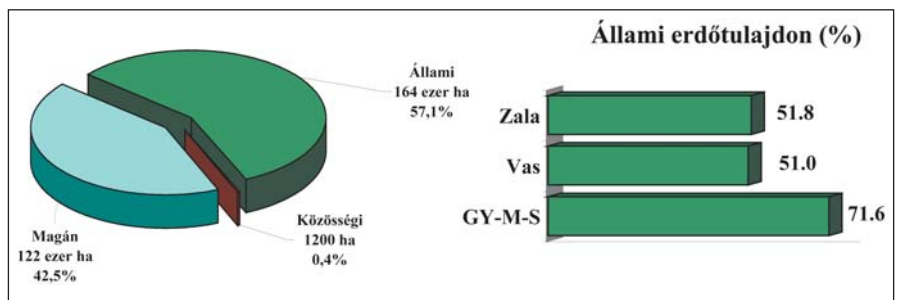
Vas megye fafajösszetételének legjelentősebb elemei a fenyőfélék 42%-os térfoglalással, őket a nemes tölgyek követik 22%-kal, majd az akác 15%-kal, az egyéb lombosok pedig 9%-os területtel szerepelnek. Zala megyében a legnagyobb súlyt a nemes tölgyek képviselik 24%-kal. Őket a 18%-nyi fenyőféle, a 17%-ot elfoglaló akác és a 15%-on előforduló bükk követi.

Az erdőterületek kimagasló naturális

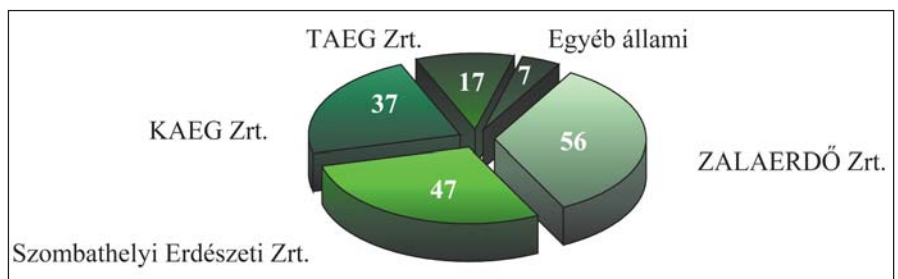
mutatói mellett a termékek piacra jutása igen kedvező adottságú a határtérségben. A magyar hengeresfa hagyományos külföldi felhasználói részére (német, olasz, osztrák faipari üzemek) tradicionális, jól bevált rendszerekben és csatornákon folyik az export értékesi-

tés. Az erdő- és favagyongazdálkodás, valamint a ráépülő elsődleges faipar a három megye jelen- és jövőképeinek egyik számottevő tényezője.

A tájgazdálkodás és a tájkép formálása a régió megcélzott turisztikai fejlesztésének fontos eleme. A jó adottságok mi-

1. ábra

2. ábra. Az állami erdőtulajdon kezelői (ezer ha)

* A régiós MEGOSZ rendezvényen Bagodon elhangzott előadás rövidített és szerkesztett változata.

att összehangolt beruházásokkal javítható a környezet általános állapota, a lakosság életminősége és a térség turisztikai vonzereje (Soproni- és Kőszegi-hegység, Alpokalja, Hanság, Szigetköz, Göcsej).

Nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a csekélynek tűnő régiós össztermék-arányon és a foglalkoztatáson túlmenően a térség művelt földterületeinek közel 40%-át erdő borítja!

II. A régió erdőgazdálkodásának jellemzői

Az erdőben a tulajdonlás és kezelés jellemzően szétválik. Ez a sajátosság hozta létre az 1996. évi LIV. törvény által is megerősített erdőgazdálkodó, mint erdészeti és gazdasági „egység” fogalmát (1. ábra).

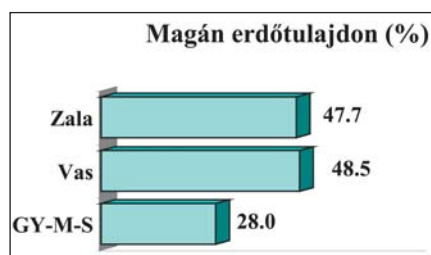
Jelenlegi ismereteink szerint az *állami erdővagyon* a döntéshozók stratégiai, gazdasági, ökológiai tartalékként továbbra is állami tulajdonban kívánják tartani.

Az állami tulajdonformán belül a kezelés megoszlásának változása prognosztizálható.

Tényleges és relatív bővülés nem várható (kivéve NFA programok), mivel a közösségi támogatások terén az erdőtelepítések kedvezményezettjei a magánszemélyek és az agrártermelők (2. ábra).

Az *állami erdőtulajdon* kezelői a régióban a „java” erdőket kezelik, erős hatósági kontroll mellett. Jellemző az erdőtervi lehetőségeik maximális kihasználása. További primer és szekunder faipari fejlesztések gátja az alapanyag- és tőkehiány. Erdőkezelésüket fokozódó természetvédelmi elvárások mellett végzik, a csökkenő állami támogatás miatt a vadgazdálkodás, a turisztikai és rekreációs szolgáltatások fejlesztése üzleti alapokon történik. A régióban a magánszektor fő támogatói lehetnek (szakirányítás, szakképzés, piacszervezés). Zala megye kivételével komoly a szerepük a környezettudatos nevelésben (erdeiskola-hálózat). Az állami tulajdonú erdők kezelési, ellenőrzési egységesítése várható a közeljövőben.

A régió erdeiben a *magántulajdon*

3. ábra

nagyon elaprózott. Az erdőművelési ágú földrészletek 95%-a, a becslések szerint, osztatlan közös tulajdonban van. Az amúgy is gyengébb adottságú magánerdőket a gazdasági ellehetetlenülés mellett a tulajdon további aprózódása is sújtja (örökösödés). Becsléseink szerint a régióban jelenleg 60–80 ezer erdőtulajdonossal kell számolni. Jellemző, hogy az elszármazott tulajdonosi kör semminemű erdőkezelésben sem érdekelt. A társfinanszírozott erdőtelepítések nyomán a magánszektor területi és relatív bővülése várható elsősorban a viszonylag kevésbé erdőszült és természetvédelmi előírásokkal nem korlátozott térségekben (3. ábra) (Kisalföld keleti és középső medencéje, Kemeneshát).

A magánerdők kezeltségi foka mindösszesen 65%. Nem vettek birtokba és őrizetlen 43 ezer ha erdőterület! Ez jelentős tartalék a fatermék előállítására, az elsődleges faipar alapanyag-ellátására és a foglalkoztatás tekintetében is. (A kezelés 85-90%-os szintje 5-10 éven belül megoldandó!)

A kezelt 79 ezer ha erdőterületen jogszerűen erdészeti termelőként gazdálkodik:

- 287 erdőbirtokossági társulat,
- 2 erdőszövetkezet,
- 17 egyéb szövetkezet,
- 116 gazdasági társaság (fentieknél az átlagos birtokméret 74 ha);
- 6445 természetes személy, mint megbízott erdőgazdálkodó (egy gazdálkodóra jutó erdőterület mindösszesen 9 ha).

Az erdő *közösségi tulajdona* (önkormányzatok, alapítványok, egyházak, egyesületek) a régióban elenyésző tétele. A jelenlegi állapot szerint a közösségi tulajdonú erdőterületeken 130 önkormányzat, 1-1 egyházi- és alapítványi, valamint 16 egyéb közösségi kezelő osztozik (átlagos kezelési méret: 8 ha). Ebből is ered, hogy a tulajdonlás és a kezelés esetleges, szinte véletlenszerű. Az aprófalvas és erdőszült térségekben (Göcsej, Őrség) az *önkormányzati szerepvállalás* és az *örzés-védelem* a szociális foglalkoztatás javítása érdekében megcélózható. A céltudatos településfejlesztések megkövetelik a lakóövezetek és ipari beruházások környezetének védőfásítását és rekreációs erdők nagyobb mértékű telepítését. Ezek miatt a tulajdonforma lassú növekedése várható, annak ellenére, hogy az önkormányzatok tőkehiánnyal küzdenek.

A régió turisztikai iparában a *vadász*, nemcsak önállóan, hanem más

idegenforgalmi elemekhez járulva is, figyelemre méltó teljesítésű. A szakszerű kezelés és a gazdálkodás Vasban és Zalaiban a nagyvad, Győr- Mosonban az apróvad vonatkozásában érzékelhető üzleti eredményt hozhat.

III. Az erdőgazdálkodás jelentősége a régióban

A rablógazdálkodás (rövid távú extra-profit érdekében történő túlhasználat) megakadályozásának – az erdők szabályozott használatának – az *államilag és intézményesen végzett erdőtervezés és erdőfelügyeleti szakhatósági munka a biztosítéka*. A régió erdőterületein az ÁESZ Szombathelyi és Zalaegerszegi Igazgatósága által felmért kitermelési lehetőség (részben kötelezettség) biztosításával és előírásával, valamint a végrehajtást ellenőrizve folyik a fő termék, a faanyag előállítása. 2005. évben a régióban közel 1,6 millió bruttó m³ volt az összes fakitermelés.

A magángazdálkodás teljesítése, a fatermékek belső megoszlása a saját felhasználás miatt statisztikailag bizonytalan. A kitermelt 1,6 millió bruttó m³ élő- és holtfából a régióban becsülve 1150 ezer m³ *bengeresfa-alapanyag készpénzdött*. Ebből:

– 20-22 %, 200-250 ezer m³ a fűrész-, hordó- és furnéripari célú méret és minőség.

– 78-80 %, azaz 900 – 950 ezer m³ fatermék hazai és export tűzifaként, faprost, forgácslap, papíripari és energetikai célú alapanyagként hasznosul.

A régióban számtalan mikrovállalkozás végez erdőművelést, fahasználatot és faanyag szállítást. A közel 50%-nyi magánerdőben jelentős a tulajdonosi kör személyes munkavégzése. Az *erdőgazdálkodás* (mag- és csemetermelés, erdőfenntartás, fahasználat, faanyag mozgatás és szállítás a primér felhasználóig, melléktermékek előállítás) naturáliákból levezetve, *óvatos becsléssel 5000 munkavállalónak ad kenyeret*.

A feldolgozóipar és a korábbi mezőgazdasági (erdészeti) nagyüzemek (elsősorban mgtsz-ek) leépülésével felszabadult, alulképzett, lakáshelyzetük miatt nem mobilizálható munkavállalók foglalkoztatása az *erdőgazdálkodási tevékenység helyi újraindításával oldható csak meg*. Különösen érvényes ez a szociálisan *leszakadó kistérségekre* (Zalacomár, Lenti, Csömödér, Tét, Csepreg, stb.).

Az *erdei melléktermékek* gyűjtésében és előállításában is vannak tartalékok.

Kitűzött cél	Végrehajtó célcsoport		Támogató célcsoport		Források		Várható eredmény	
	elsődlegesen	másodlagosan	elsődlegesen	másodlagosan	elsődlegesen	másodlagosan	elsődlegesen	másodlagosan
Az erdőterület bővítése	magánszemélyek	önkormányzatok erdőgazdaságok egyéb kezelők (vasút, közút)	szakigazgatás (MVH, ÁESZ) (ugyintézés, erdőtelepítési tervek készítése)	önkormányzatok (kistérségek)	társfinanszírozásos tám. (mezőgazdasági területek kivonása, évi ~ 1 000 ha)	nemzeti támogatás önkormányzatok ipari beruházók lakásépítési beruházók (településvédelmi erdők, rekreációs célú erdők, műtárgyvédelmi erdők, (1 000 ha/10 év)	fatermék többlet	csökkenő mg. termékelesleg rekreációs többlet biodiverzitás növekedése biopotenciál növekedése védelmi hatások növekedése foglalkoztatás növelése turisztikai vonzerő növelése
Az erdők kezeltségének fokozása, termelésbe vonása (megközelítőleg 30 000 ha)	magánszemélyek társulások	önkormányzatok (felvásárlás) (kisközségek)	szakigazgatás (ÁESZ)	önkormányzatok erdőgazdaságok (erdészeti vállalkozások inkubátor házai) (kisvárosok)	önkormányzatok társfinanszírozásos tám.	társfinanszírozásos tám. (magánerdőgazdálkodók működési és területalapú támogatása)	fatermék többlet (~200 000 m3/év)	foglalkoztatás növelése az erdők egészségi állapotának javulása, tájkép javulás, turisztikai vonzerő növekedése , rendezési és igazságügyi költségek csökkenése
Az erdők turisztikai értékének növelése parkerdők, tanösvények, arborétumok, túraútvonalak biciklitutak, lovaspályák extrém sportok pályái	erdőgazdaságok nemzeti parkok magánerdők	önkormányzatok	szakigazgatás közjóléti fejlesztési tervek készítése, a vidékfejlesztési tervekkel összehangolása	önkormányzatok civil szervezetek gyógyfürdők wellness és fitness ipar	turisztikai ipar	nemzeti támogatás civil szervezetek önkormányzatok	bővülő turisztikai szolgáltatás	turisztikai vonzerő növekedése, rekreációsérték növekedése oktatás, kutatás, környezettudatos életmód, az életminőség javulása
A környezettudatosság növelése erdei iskolák	erdőgazdaságok nemzeti parkok megyei jogú városok	civil szervezetek	szakigazgatás	civil szervezetek önkormányzatok	társfinanszírozásos tám.	nemzeti támogatás	környezettudatos életmód , az életminőség javulása	a környezet és természetvédelem fenntartási és helyreállítási költségei csökkennek

Az erdei gombák és gyógynövények, vessző, bot, díszítógally, karácsonyfa előállítása, gyűjtése, feldolgozása, forgalmazása, a nagyvadgazdálkodási segédmunkák (pl. hajtóként közreműködés) is növelik a foglalkoztatást és jövedelmet termelnek. (Az erdei melléktermékek előállításának tekintetében Zala és Vas megye adottságai az országos átlagból kiemelkednek. A legismertebb gombatermő táj az Őrség és a minőségi karácsonyfa előállításának is a Göcsej, az Őrség és Körmend vidéke ad helyet.)

IV. A mezőgazdasági területek erdősítése

A régió egyes kistérségeinek jőszerűvel egyetlen kitérés pontja lehet, hiszen csökkenti a hagyományos, esetenként gazdaságtalanul termelt magyar agrártermékek (elsősorban gabonafélék) többletét. A gyorsan növekvő fafajok (akác, nemes nyár) telepítései már középtávon (15-30 év) jelentős többletet hozhatnak a faalapú energiaüzemek, papír- és forgácsolóiparok alapanyagellátásában. Pozitív tájképfarmálást és turisztikai fejlesztéseket indukál, jótékonyan hat a település- és műtárgyvédelemre, vízvédelemre, elláthatja a mezőgazdasági területek védelmét (pl. GY-M-S megye mezővédő sávrendszerre). Ugyancsak pozitív természetvédelmi hatást vált ki (biodiverzitás és biopotenciál növelés) és nélkülözhetetlen a légköri CO₂ tartós és számottevő megkötésében.

A megújuló energiaforrások használata az Európai Unió kiemelkedő fejlesztési célkitűzése. A víz- és szél-

Várható erdőtelepítések 2007-2013 között (ha/év)	
GY-M-S megye	500–800
Vas megye	100–200
Zala megye	50–100

energia előállításában az ország adottságai korlátozottak, de a termőföld minősége kiaknázható potenciált mutat (energiaültetvények, biodízel, bioetanol). Az erdei fafajokból létrehozott energia ültetvények hamar az erdő hagyományos hozadékainak forrásává válnak.

V. Reánk váró feladatok

Az erdők kezelési arányának növelése, továbbá a fátlan térségekben területi bővítése javíthat a legképzetlenebb munkaerő foglalkoztatási helyzetén (kisközségekben fellépő szociális problémák kezelhetőbbé válnak). A régióban valamennyi használati módban együtt tartamosan ~ 2 millió bruttó m³ faanyag termelhető ki. A természeti adottságok és potenciál kihasználása a rendezetlen kezelési viszonyú 43 ezer ha magánerdőben maradt el meghatározóan. Az állami szektor csúcsra járatott, és az egyéb kezeléseket is a lehetőségekhez közel termeltek. A magán erdőgazdálkodás kezelési szintjének 85-90 % mértékig történő felfuttatásával évente ~ 150-200 ezer m³ fa-alapanyag léphet be többletként a piacra.

Az erdészeti munkák korszerűsítése, gépesítése mindenképpen megoldandó, mivel a kézi munkavégzést vállalók kiüregedésével az ágazat tartós munkaerőhiánnyal kell, hogy szembenézzon.

A régióban a magánerdők kezelési szintjének a javításával és erdőtelepítések révén a közeljövőben ~ 2–3.000 fővel növelhető a munkahelyek száma.

A magánerdő-gazdálkodók összefogó szervezetekbe integrálása sürgős feladat, a jövő sikerének egyik záloga!

A felvázolt célkitűzések teljesülésének egy része biztosan prognosztizálható a jelenlegi és várható *nemzeti, va-*

lamint társfinanszírozásos támogatások következményeképpen.

Ezzel együtt a folyamatok felerősítése és célirányosítása a regionális és kistérségi fejlesztések révén érdemleges előnyöket hozhat. Tudatosítani kell, hogy az egyes kistérségek kitérés pontjai között az erdészeti tevékenységek szinten tartása és bővítése meghatározó szerepű lehet.

A régió erdei itt is a tájkép alakításának és megőrzésének az elsőrendű forrásai, az *élhető emberi környezet* talán egyik legfontosabb letéteményeseként. Az erdő elsődleges hozamát adó *fatermék gazdasági súlya* ugyan folyamatosan csökken, de a *fokozódó rekreációs és turisztikai szerepkör* ezt ellensúlyozza. A Nyugat-dunántúli Régióban tehát az ágazatban szerepet vállalókra még inkább igaz: „Az erdőgazdálkodó nem egyszerűen egy agrártermelő, hanem a táj napszámosa”.

Nagy Imre
Kiss Tibor
Hajdu Tibor

* * *

Újabb MEGOSZ iroda nyílt Kiskunhalason

Nagy örömmel üdvözlünk a MEGOSZ irodáinak száma hatra bővült. Az új kiskunhalasi iroda tájékoztatást, információt és segítséget tud nyújtani a térség érdeklődő magánerdő-tulajdonosainak az erdőgazdálkodást érintő valamennyi kérdésben, a szaporítóanyag-termesztéstől a kitermelt faanyag értékesítéséig.

A kiskunhalasi iroda vezetője: Németh Vendel erdészeti integrátor
Elérhetőség: 06-30-475-91-45
Cím: 6400 Kiskunhalas, Köztársaság u. 13.

E-mail: delerdo@emitelnet.hu
Nyitva tartás: munkanapokon: 8.00-16.00 óráig